

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความหลากหลายทางชีวภาพ :
กรณีศึกษา พื้นที่ตำบลแม่หมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้เขียน นางสาวมลฤดี อภิโกมลกร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ประหยัด	ปานดี	ประธานกรรมการ
ศาสตราจารย์ ดร.มนัส	สุวรรณ	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์	ปัญญาวัฒน์	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ (2) ศึกษาระดับความรู้และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ (3) ศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันกับความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือน เฉพาะหมู่ 1 - 4 ตำบลแม่หมอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง จำนวน 180 คน เป็นเพศชาย 114 คน เพศหญิง 66 คน การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติพรรณนา ซึ่งประกอบด้วย การกระจายความถี่ และการหาค่าร้อยละ ส่วนการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับความรู้และระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า (1) ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ภูมิปัญญาในการจัดการและมีวิธีการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้หลายประการ ได้แก่ การบวช

ต้นไม้ การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจป่า การทำแนวกันไฟ การจัดการเหมืองฝาย เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพให้มียุ่อย่างยั่งยืน (2) ชาวบ้านกลุ่มตัวอย่างมีความรู้และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง โดยมีระดับคะแนนความรู้ในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเฉลี่ย 8.55 ส่วนระดับคะแนนของการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพมีคะแนนเฉลี่ย 37.80 คะแนน (3) จากการศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีรายได้ต่างกัน จะทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีปัจจัยทางด้านสังคม คือ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน จะทำให้ระดับความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ต่างกัน (4) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือ รายได้ที่แตกต่างกัน จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีปัจจัยทางด้านสังคมที่แตกต่างกัน คือ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกขององค์กรในหมู่บ้าน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน จะทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ต่างกัน

ข้อเสนอแนะ การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้ จะจัดการไปได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรโดยสอดคล้องกับภูมิปัญญาและการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพด้านทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

Independent Study Title : Local Wisdoms and Biodiversity : A Case Study of
Tambon Maernok, Amphoe Thoen, Changwat Lampang.

Author : Monrudee Apikomkorn

M.A. Man and Environment Management

Examining Committee :

Assoc. Prof. Prayad Pandee Chairman

Prof. Dr. Manat Suwan Member

Assoc. Prof. Dr. Anurak Panyanuwat Member

ABSTRACT

The objectives of this research were to study (1) the use of local wisdoms and forest biodiversity resources; (2) levels of knowledge and people's participation on forest biodiversity resources; and (3) social and economic factors affecting the levels of knowledge and participation on such resources.

The sample groups were the household leaders, particularly, in Moo 1, 2, 3 and 4 of Tambon Maemok, Amphoe Thoen, Changwat Lampang. Total sample groups consisted of 180 people, classified into 114 males and 66 females. Questionnaires and interviewing were used in data collection. Data were analysed by the use of SPSS/PC, using frequency distribution and percentage distribution. Another study on a comparison between independent factors and dependent factors by ANOVA was conducted.

The results of the research showed that (1) local people used their knowledge on forest biodiversity resource management such as tree guarding by spirit rite, forest patrol committee, forest fire protection, and local irrigation in order to conserve sustainable biodiversity; (2) the sample groups' knowledge and participation on forest biodiversity resources were found at a medium level; (3) the economic factor affecting

such knowledge level was income, but social factors affecting such knowledge level were educational levels, period of living in the community and different media acceptance .

(4) the economic factor affecting the participation on forest biodiversity resources was income. However, the social factors affecting such participation level were educational levels, status of membership, and media acceptance.

Recommendations on forest biodiversity conservation were given as that (1) the local people should have opportunity to participate in their resource management; and (2) such opportunity should be relevant to their ways of life and their local wisdoms in order to meet sustainable forest biodiversity resource management.